

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Kultur, språk, medier

Examensarbete
10 poäng

Är läxor nödvändiga?

Is homework necessary?

Malin Strömbeck

Lärarexamen 140 poäng
Kultur, medier och estetiska uttrycksformer
2007-05-24

Examinator: Els-Mari Törnquist
Handledare: Carl-Erik Blomberg

Sammanfattning

Detta arbete handlar om läxor, deras syfte och deras effekter, men även om hur inläring kan ske på andra sätt i dagens skola. Meningen var att försöka få en uppfattning om läxor är nödvändiga eller om det bara är ett koncept som förväntas av skolan och läraren. Det ligger inte i skolans uppdrag att ge läxor och därför är det intressant att få en uppfattning om varför de finns och används. Forskning visar att läxor för yngre barn inte har någon effekt på inläringen och att undervisning som är lärarledd ger bättre resultat. Lärarna som jag intervjuat menar att det är omöjligt att nå kunskapsmålen utan läxa och menar att läxor förbereder eleverna för framtiden. Eleverna i min undersökning tycker om läxor, men tycker att de kan bli jobbigt om man inte förstår vad det är för uppgifter man ska göra. De upplever även att de lär sig mer i skolan än av läxorna och av läxorna lär de sig, ”saker”, ”massor” och ”ingenting” när frågan ställdes. Eleverna har dock en annan insikt om inläring som kan ske genom lek.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	7
1.1 Definitioner av läxa?	7
1.2. Vad säger styrdokumentet?	8
1.3. Läxan ur ett historiskt perspektiv	9
1.4. Forskning och effekter.....	10
1.5. Vilket syfte har läxan?.....	12
1.6. Kunskap, lärande och inläring	13
2. Syfte och problemformulering	16
3. Metod	16
3.1. Etik	16
3.2. Urval	17
3.3. Enkäter.....	17
3.4. Intervjuer	18
4. Resultat	18
4.1. Enkätundersökning	18
4.2. Intervjuer med elever.....	19
4.3. Intervjuer med lärare	22
5. Analys	24
5.1. Fyller läxor något syfte och i sådant fall vilket?	24
5.2. Har läxan någon effekt på inläringen?.....	25
5.3. Kan man genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller komma från läxan?	26
6. Diskussion	27
7. Litteratur	32
8. Bilagor	34

1. Inledning och bakgrund

För alla som gått i skolan är läxor nog ett bekant fenomen. Det var inte förrän jag själv började läsa till lärare och kom ut i skolverksamheten som jag började fundera på varför läxor finns och om de fyller något syfte och i sådant fall vilket? Mitt intresse för läxor vaknade när jag under min senast Vft-period (verksamhetsförlagd tid), hade en väldigt intressant diskussion med en förälder till en elev i den klassen som jag befann mig i. Den här pojkens pappa tyckte skolan verkade lite för slapp och drog jämförelser från sin egen skoltid. Han menade att vissa saker bara ska bankas in, i det här fallet multiplikationstabellen. Till saken hör att hans son, som i klasslärarens och i mina ögon är ganska lågpresterande och osäker skulle må bättre av en annan form av inläring. Det är här jag som blivande KME-lärare (kultur, medier och estetiska uttrycksformer) kan visa att det finns andra sätt att kunskapa i skolan utan att det behöver kännas flummigt! Ett begrepp som betyder ologiskt¹ och används ofta i ett negativt syfte. Jag tror dock att om jag som lärare är tydlig med vad som sker på lektionerna och hur det gynnar barnen rent kunskapsmässigt så blir det inte oklart. Jag har fått intrycket att det finns en generell uppfattning om läxor som främjar lärandet och hjälper eleverna att bli ansvarstagande individer. Det verkar finnas ett värde i läxan och en skola utan läxor skapar någon sorts oordning. Jag började fundera på varför och till vilken nytta vi har läxor i skolan? Härstammar läxorna från tidigare syn på kunskap och inläring och finns det i så fall forskning som styrker detta?

1.1. Definitioner av läxa

För att tydliggöra hur ordet läxa används i texten, så kommer jag genomgående i uppsatsen använda mig av ordet läxa med det syftar jag till all sorters läxa, hemma såväl som i skolan om inget annat kan utläsas av kontexten. Nedan följer olika definitioner av begreppet läxa.

I Nationalencyklopedin (2006) står det att historiskt kan man finna orden *lektie*, *lexa* från år 1561 och dåtidens betydelse var läsning i form av att man reciterade ur ett stycke från Bibeln vid en gudstjänst. Härstammar från latinet *lectio* som betyder just läsning. Nationalencyklopedin (2006) menar att ”läxan ska ses som en avgränsad skoluppgift för hemarbete” och lägger till ”särskilt om ett visst textstycke som skall läsas in”.

¹ Synonym med ordet flummig i Microsoft Words synonym ordlista.

Harris Cooper (2001) professor i social psykologi på Duke University i North Carolina räknas som en av USA:s främsta läxforskare och han betecknar läxan: "Homework can be defined a task assigned to students by schoolteachers that are intended to be carried out during non-school hours" (s.3).

En svensk läxforskare, Jan-Olof Hellsten (1997) menar att läxan som innehåll kan ha olika betydelser och den går att tolka på olika sätt. Man kan tolka läxan precis som det står i Nationalencyklopedin, som en avgränsad skoluppgift som ska göras hemma, men den kan även tolkas som frivilliga arbetsuppgifter eller som komplettering av skoluppgifter. Även underhållningsläsning kan ses som en form av läxa.

Eva Österlind (2001), har forskat om elevers förhållningssätt till läxor, ger en likvärdig tolkning som säger mer om vad läxan innefattar:

En läxa kan vara ålagd eller frivillig, omfattande eller minimal, ges till nästa dag eller om flera veckor. Den kan innebära att förbereda, tillämpa, öva, repetera, producera, sammanfatta eller värdera, och syfta till att kompensera frånvaro eller bristande framsteg, eller till att integrera olika aspekter (s.19).

1.2. Vad säger styrdokumentet om läxor?

I samband med att Sveriges regering 1962 tar beslut om en 9-årig grundskola utformas också den första läroplanen, *Läroplan för grundskolan 1962* (Lgr 62). I denna står det om läxor "huvuddelen av det med skolan förbundna arbetet bör eleverna utföra på skoltid" (s.57). I *Läroplan för grundskolan från 1969* (Lgr 69) kan man läsa nästan samma formulering som i Lgr 62, den enda skillnaden är att bör har ändrats till skall "huvuddelen av det med skolan förbundna arbetet skall göras i skolan" man kan även läsa: "Hemuppgifterna bör.../ i största möjliga utsträckning vara frivillig för eleverna" (s.69ff). I *Läroplan för grundskolan från 1980* (Lgr80) står det "Hemuppgifter för eleverna utgör en del av skolans arbetssätt" (s.50). I den allra senaste läroplan, 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet försvinner läxorna ur styrdokumentet och det är inget som säger att dagens skola måste ge läxor. I den aktuella skollagen (Läraryrket 2002) finns det inte något alls skrivet om läxor (s.55ff.).

1.3. Läxan ur ett historiskt perspektiv

Genom att titta på den historiska utvecklingen på läxan från förra seklet fram till idag får vi en bild av hur man sett på fenomenet läxor genom tiderna och kanske får en förståelse för läxdebatter som än idag lever kvar. Westlund (2004) menar att Sverige delvis och med en viss fördröjning har följt samma historiska händelseutveckling som USA.

I början av 1900-talet ansågs läxorna vara en bra mental träning för barnen då man ansåg att hjärnan var en muskel och behövde tränas i form av memorering av multiplikationstabeller, namn, olika årtal och datum var exempel på läxor man kunde träna på hemma (Cooper 2001). Under 30-talet fanns det en utbredd dispyt angående läxor och hälsoproblem. Enligt motståndarna kunde läxan skada ögonen, öka stress, minska sömn, även psykisk obalans skyllades på läxan. Man tyckte också att läxan tog ifrån barnen deras viktigaste inslag av barndomen, leken (Buell 2004). Filosofin kring hjärnan utvecklades vidare, och man insåg under 1940-talet att våra förfäder hade använt hjärnan för att lösa problem. Snart kom man fram till det som gäller än idag, att i lärandet ha en aktiv process av problemlösning. Trenden att använda mindre läxor vände när Sovjet 1957 sköt upp Sputnik. Efter en lång epok mot mindre läxor i USA väcktes en oro att skolsystemet inte skulle klara att utbilda barnen inför en allt mer teknisk framtid (Buell 2004).

USA satsade på utbildningar i matematik och naturkunskap och Buell (2004) menade att man satsade på studenterna, men det var även ett politiskt sätt att visa omvärlden hur disciplinerade och engagerade de amerikanska ungdomarna var. Läxorna blev fler för att inläringstakten och kunskapsmängden skulle öka (Buell 2004). Kan man dra en parallell mellan vår nya regerings satsning på matematik och naturkunskap och Christer Fuglesangs rymdpromenad? (www.moderat.se; *Hur ska skolan bli bättre?*)

Enligt Buell (2004) minskade antalet läxor på 1960-talet när återigen en ny debatt blossade upp och man hävdade att läxor gjorde så att barnen blev skoltrötta och oengagerade på grund av att de aldrig fick någon fritid och att läxor ofta ledde till oroligheter och spänningar inom familjer. Cooper (2001) konstaterar att under 1980-talet ökade läxorna igen då en nationell skolarapport som fick namnet "Nation at risk" kom ut 1983 visade att barnen i USA hade halkat efter i den internationella utvecklingen. I början på 2000-talet talades det igen om stressade och pressade barn som inte fick någon chans till vila och återhämtning. Det har påståtts mycket om läxor

det senaste århundradet och det verkar vara som vilken trend som helst att man skär ner på läxor och när nya rön visas ökar men man dem igen. Det kan man se inte minst i läxdebatten som har varit väldigt livlig under det senaste riksdagsvalet år 2006 (www.moderat.se, *Mer kunskap-en modern utbildningspolitik*).

1.4. Forskning och effekter

I Sverige har det bedrivits läxforskning under ganska lång tid, men i liten utsträckning. I USA, Australien och Storbritannien har läxbegreppet undersökts mer, men forskningsresultaten är ganska likvärdiga. Både Ingrid Westlund (2004) och Jan-Olof Hellsten (1997, 2000) fastställer att det finns lite forskning gjord om läxor i Sverige. Den forskning som har gjorts såväl nationellt som internationellt ifrågasätts av de båda forskarna. Hellsten (1997, 2000) hävdar att den ledande forskningen oftast hänvisar till vilka effekter läxan har eller dess brist på effekter utan att ta hänsyn till läxans problem gällande innehåll, struktur, omfång, bakgrund, sammanhang. Ofta handlar den om hur man kan motivera och effektivisera elevers läxläsning. I en hel del böcker kan man läsa om hur man kan underlätta och motivera läxläsningen för sina barn som förälder eller lärare (se Kidwell 2004, Steinberg 2006). Hellsten (1997, 2000) är även kritisk till att när läxan väl diskuteras så värderas läxan högt av dem som förespråkar den, att det överträffar det faktum att den faktiskt inte leder till något resultat. Hellstens (1997, 2000) egen forskning har riktat sig mot elevers arbetsmiljö men den bygger även på undersökningar han gjort om hur läxan framhävs i offentliga texter. En tolkning Hellsten (2000) gör är att läxan framträder som en symbol eller en ritual snarare än som arbetsmetod.

Westlund (2004) forskningsprojekt; *Läxberättelser - läxor som tid och uppgift* är en av de färskaste här i Sverige och undersöker hur elever i skolår 6-8 upplever tidens betydelse. Det intressanta med studien var att nästan hälften av eleverna skrev om stress och läxor som invaderar deras fria tid. I en liknande studie som hon gjorde 15 år tidigare och ställde exakt samma fråga var det ingen elev som skrev något om läxor. Westlund (2004) hävdar att syftet måste diskuteras eftersom många föräldrar förväntar sig läxor och då kan läraren ge läxor eftersom det förväntas. För vissa elever kan läxor vara bra. Läxor kan vara ett bra alternativ om det är svårt att få studero i klassrummet och somliga elever skriver faktiskt att de lär sig mest på fritiden. Men i en artikel av Anna Bennich (2004) hävdar Westlund: "Vem har den största kompetensen att diskutera

matematik med elever?” Och menar att alla elever kanske inte kan få studera hemma eller har föräldrar som kan hjälpa dem.

Vad har då forskarna kommit fram till i sina undersökningar, har läxan någon effekt på inläringen? Av den forskningen som gjorts har jag valt ut de forskningsprojekt som jag finner relevant för min undersökning.

I hemarbetets (läxornas) utformning och effekter från 1989 sammanställer Ebbe Lindell som är pedagogikprofessor, på uppdrag av Skolöverstyrelsen olika rapporter om vad forskningen säger om elevernas hemarbete och dess effekter. I den första av dessa effektstudier som är baserad på rapporter mellan 1964 och 1985 har man försökt mäta den tid som eleverna lägger ner på läxorna. I den andra som är baserad på tio rapporter som är gjorda mellan 1963 och 1971 har Lindell försökt ta reda på om rapporterna visar att läxor har någon effekt. Studierna kunde inte bevisa någon betydande nytta av läxläsningen då det gäller prestationer i skolan. Enligt Lindell (1989) påvisas en synvilla i studien, dels då man inte har kontrollerat elevernas förutsättningar och det kan då påverka att läxan ser ut till att ha negativa effekter. Dels för att elever med svaga förutsättningar kan ha läst mer läxor och dels är elevens tidsuppfattning är subjektiv. Lindell (1989) konstaterar att det inte finns någon bra svensk forskning av läxors effekter, men påpekar i slutordet att skolan borde ge eleverna mer läxor på grund av det destruktiva medieutbudet som han ansåg skadligt för deras psykiska hälsa.

I USA har en liknande sammanställning gjorts av läxforskning av Harris Cooper (2001) och i hans bok, *The battle over homework, Common ground for administrators, teachers and parents*, hänvisar han till forskning gjord om effekter av läxor i slutet på 1980-talet. Forskare studerade 3300 elever i 85 klassrum, på trettio skolor i elva stater. Forskningen byggde på jämförelser mellan de elever som hade läxa och de elever som inte hade läxa. Av studien fick man fram 48 stycken jämförelser som var användbara. Av dessa 48 mätte man läxan genom tester, 18 stycken klasser använde läxförhör och betyg och i de övriga 30 använde man standardiserade tester för att mäta utfallet. De elever som gjorde läxa nådde 55 % högre resultat än de som inte gjorde någon läxa alls. Forskningen visade även att läxornas effekter varierar beroende på vilken årskurs man går i, äldre elever tjänar mest på att göra läxor. I elementary school, motsvarande skolår 1-6 i Sverige, fann man bara mycket små skillnader mellan de elever som gjorde läxa och de som inte gjorde läxa. På junior high school, motsvarande vårt skolår 7-9, hade läxor dubbelt så stor effekt som på elementary-nivån. På high school som är som vår

gymnasienivå, fördubblades effekten igen jämfört med junior high. Coopers forskning visar även att undervisning som är lärarledd ger bättre resultat än läxläsning för yngre barn i elementary school, vår skolår 1-6.

Ulf Leo (2002) rektor på en skola i Lund har skrivit en magisteruppsats, *Läxor är och förblir hemarbete* där hans undersökningar visar att läxan inte har någon effekt på inläringen i alla fall inte för de yngre åldrarna. Leo har ett alternativ till läxläsning hemma och menar att läxan ska finnas kvar, men den ska stanna i skolan och istället införa längre skoldagar så att man är ledig när man kommer hem, precis som en vanlig arbetsdag.

1.5. Vilket syfte har läxan?

Enligt Hellsten (1997) innebär läxorna i korthet²;

1. Förberedelse

Eleverna förbereder sig inför kommande prov och förhör genom läxläsning. Läxorna förbereder eleverna för framtiden eftersom det lär dem ansvar och att tänka själv.

2. Tidsstruktur

Läxan är ett sätt att organisera tiden både i skolan och i hemmet. På lektionerna struktureras en del av tiden bl.a. till läxgenomgång och förhör. Elevernas fritid struktureras av hemläxan och även familjens verksamhet påverkas av dessa.

3. Kontroll och styrning

Med läxgivning och läxförhör kan läraren kontrollera elevernas utveckling. Målet är att eleverna ska få en ökad självkontroll.

4. Kärlek och omsorg

Arbetet med barnens läxa blir ett sätt att visa omsorg och anses leda till nära familjerelationer. Föräldrarnas intresse för barnens läxa kan ibland uttryckas som ett krav från skolan.

5. Identitet och status

För en nybörjare är läxan ett viktigt bevis på att han eller hon börjat skolan.

Läxgivning markerar en lärares ämnesstatus.

² Ursprunget av Hellstens syfte är förkortat i en egen tolkning av mig.

6. Gemenskap och kontakt

Läxorna representerar kontakten mellan hem och skola samt ger föräldrarna en insyn i elevernas skolarbete.

7. Arbetsprestation

Läxan ses som ett naturligt inslag i vardagen. Skolan ses som en arbetsplats men att se elevernas sysselsättning betraktas inte som ett arbete, för vem skulle be en arbetstagare ta med arbete hem på kvällen. (s.211 ff.)

Om läxan ska syfta till att lära eleverna planera, ta ansvar och lära sig studieteknik, vem säger att eleverna förstår detta syfte? Westlund (2004) refererar i sin bok till en läxforskare från Australien, Warton, som visade fram resultat på barn i årsklass 2 och 5. Eleverna såg inte alls kopplingen mellan läxor och ansvarstagande, planeringsförmåga respektive studieförmåga. Eleverna i årsklass 2 tyckte att läxorna var till för att de skulle "lära" sig och eleverna i årsklass 5 ansåg att läxorna fanns till för att de skulle "repetera". Studien visade även att elever i årsklass 2 och 3 uppfattade som att läxorna fanns till för att göra föräldrar och lärare belåtna (s.38).

I nästa stycke behandlas olika teorier och inlärningsmodeller för att skapa en förståelse om hur barn kan lära tillsammans i en social kontext. Kan man med genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller komma från läxan?

1.6. Kunskap, lärande och inläring

Koncepten, kunskap, lärande och inläring kan vara svåra att förstå. De är inte helt enkla att förklara och det finns en del olika teorier om begreppen. I Lpo94 står: "Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former - såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet - som förutsätter att de samspelar med varandra."(Lärarens handbok 2002, s.12). Kunskapsbegreppet är svårt att förstå, men för att få en djupare innebörd av vad som menas måste det sättas i förhållande till lärande och inläring. Vad betyder lärande och inläring och vad är skillnaden mellan dessa? Inläring är en process där man aktivt och medvetet lär in olika typer av information (kunskapen) och lärande kan tolkas som en process (kunskapandet) där informationen upptas med färdiga kunskaper och dessa kan då användas i samtal och

handling (Psykologi- Internetprojektet 1997). Alltså inget lärande utan inläring och ingen kunskap utan lärande.

Ett teoretiskt perspektiv som kan härledas till Vygotskij är att lärandet sker i ett socialt samspel där språk och tanke utvecklas och att lärandet är en meningsskapande aktivitet. Vygotskij var en rysk psykolog som levde mellan 1896 – 1934. Vygotskij menar att all intellektuell utveckling och allt tänkande tar sig form ur social aktivitet. Det vill säga det sociala samspelet är avgörande för den inre förståelsen. Denna teori som kallas sociokulturell inriktning har en koppling till aktivitetspedagogik där John Dewey räknas som en förgrundsgestalt (Imsen 1992). Dewey (1980) var en amerikansk filosof och pedagog som levde mellan 1859-1952. Han skapade den pedagogiska termen *learning by doing* och pratade om upplevelsebaserad inläring där teori, praktik, reflektion och handling måste kopplas samman för en djupare förståelse. Kunskap enligt Dewey, måste bli till nytta och ha verklighetsanknytning (s, 11ff).

I Statens offentliga utredningar (SOU 1992:94), kan man läsa, att på uppdrag av regeringen tillsattes en läroplanskommittén av dåvarande statsrådet Göran Persson 1991. Deras uppdrag var att lämna förslag till mål och riktlinjer för barnomsorgen och det offentliga skolväsendet. De kom fram till denna slutsats som sammanfattar i stora drag delar av vad som står i den nuvarande läroplanen, Lpo94.

I skolan skall det finnas en balans mellan praktiska och teoretiska kunskaper. Genom reflektion över praktiska erfarenheter och genom praktisk erfarenhet av teoretiskt arbete utvecklas förmågan till tänkande och reflexion. Härigenom läggs en första grund för utveckling av ett vetenskapligt sätt att arbeta och tänka. I det kunskapande arbete ingår också kreativa, estetiska och etiska dimensioner (s.12).

Något som Dewey (1980) redan på sin tid menade att utbildningens ändamål måste syfta till är att ge elever levande kunskap som de även har praktisk användning för både yrkesmässigt och för egen del. Genom praktiska och experimenterade övningar lärde man sig detta bäst menade han och tog avstånd för teoretiska inläringssätt. Istället för memorering var hans tankar att utbildningen skulle utveckla människors förmåga till att lösa problem och få ett kritiskt tänkande samt att skolan skulle likna det verkliga livet (s, 15).

Det finns två tydliga modeller som båda arbetar upplevelsebaserat med sina elever, den ena är Reggio Emilia och den andra Bifrostskolan i Danmark. Reggio Emilia uppstod i Italien av folkskolläraren och psykologstuderande, Loris Malaguzzi. Han menade att man måste främja det praktiska arbetet framför det teoretiska då han ansåg att den traditionella skolan använde sig mer av minnet än av intelligensens möjligheter.³ Han gillade inte färdigtänkta modeller och ifrågasatte varför eleven skulle lära sig utantill utan att behöva förstå. Malaguzzi sa: ”barn har hundra språk men blir ofta berövade på nittionio” (Svedberg & Zaar, s.183) och menade att barn har många olika uttryckssätt förenade av språket. Därför måste pedagogiken vara undersökande, hypotesprövande och skapande eftersom när frågor väcks så skärps det mänskliga sinnet. Andra nyckelbegrepp som enligt Malaguzzi utvecklar barnen är delaktighet, medbestämmande och dialoger (Jacobsson 1999).

Bifrostskolan har hämtat sin inspiration från Reggio Emilia när det handlar om att få barnen att använda alla sina resurser och på så sätt få elever som är handlingskraftiga, forskande och kommunicerande. På Bifrostskolan arbetar man tematiskt och varje arbetsområde börjar med en upplevelse inom natur eller kultur. En upplevelse som ofta har en anknytning till något som är aktuellt i samhället, som t.ex. nu hade det varit ett ypperligt tillfälle att arbeta med Linné då han är i ropet eftersom han fyller 300 år. Det kan vara en upplevelse i form av teater, musik, böcker eller konstutställning. Syftet med upplevelsen är att väcka nyfikenhet, motivation och viljan att lära mera. Utifrån denna upplevelse planerar lärarna ett tema tillsammans med eleverna. Upplevelsen följs upp av en jämställd dialog mellan lärare och elever, där alla eleverna får säga högt inför alla vad de vill göra eller veta om upplevelsen. Utifrån dialogen utformar sedan lärarna ett temaarbete för resten av perioden. Samtalet är en av Bifrostskolans grund eftersom i dialogerna utvecklas inte bara arbete utan även eleverna. Det lär även eleverna att framföra sina åsikter på ett bra sätt och genom dialoger så inspirerar eleverna varandra till nya frågeställningar. Eleverna ska kunna motivera och reflektera över varför de vill arbeta med något och hur de genomför det. Förstår eleven syftet och meningen med det de gör så leder detta till det meningsfulla arbetet. På Bifrostskolan har även leken en speciell plats som arbetsform eftersom leken i sig är ett skapande arbete (Sohlman 2002).

³ En inspirationskälla var Howard Gardner med sin Multipel Intelligens.

2. Syfte och problemformulering

Syftet med den här undersökningen är att försöka redogöra för om läxor är nödvändiga för elevers inläring. Som blivande KME-lärare anser jag det sociala samspelet är viktigt för inläringen och vill gärna undersöka om det finns inlärningsmodeller som kan användas istället för läxor och i sådant fall hur? Genom den här studien vill jag åstadkomma en förståelse för läxors betydelse och samtidigt utveckla en kunskap om andra inlärningsmöjligheter i en skola för alla. Därmed ställer jag mig följande frågor:

- **Fyller läxor något syfte och i sådant fall vilket?**
- **Har läxan någon effekt på inläringen?**
- **Kan man genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller komma från läxan?**

3. Metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativa intervjuer och enkäter. Enligt Trost (1994, 2001) väljer jag enkäter eftersom jag då får ett brett och lätthanterligt material att arbeta med och kan lättare avgränsa mig senare. Genom att komplettera med samtalsintervjuer får jag mer djup i undersökningen. Trost (1997) menar att: ”Kvalitativa intervjuer utmärks bland annat av att man ställer enkla och raka frågor och på dessa enkla frågor får man komplexa innehållsrika svar” (s.7). Insamlingen av mitt empiriska material har skett på en skola som jag känner till då jag har vikarierat där en del. Eftersom jag är insatt i verksamheten där och känner en del av personalen och barnen är det lättare att ta del av informationen som finns tillgänglig på skolan. Riskerna med detta är att man har ett annat förhållningssätt till personal och elever, därför valde jag att göra intervjuer med elever som jag inte känner. För att få tillgång till många olika synpunkter använde jag mig av enkätundersökningar i två klasser och intervjuer i två andra klasser med både elever och lärare.

3.1. Etik

Före varje intervju och enkätundersökningen informerade jag de inblandade om att deras svar förblir anonyma. Trost (1997) menar att ”de som intervjuas har rätt till sin egen integritet och sin egen värdighet” (s. 92). Det finns ingenting i undersökningen

som kan utläsa vem de intervjuade är. Innan jag bestämde mig för vem jag skulle intervjua tog jag kontakt med rektorn på skolan och förklarade syftet med undersökningen och bad om tillstånd för att göra enkätundersökningar och intervjuer med både lärare och elever på skolan. Eftersom rektorn känner till mig så räckte det enligt henne med en muntlig överenskommelse.

3.2. Urval

Jag har gjort enkätundersökningar i två klasser, en i skolår tre med 22 elever och en i skolår fyra med 20 elever. Dagen för enkätundersökningen fanns det ett visst bortfall och resultatet blev 20 elever i varje klass, dvs. jag fick in 40st enkätsvar. Jag valde dessa två klasser för att jag känner till klasserna och vet att det förekommer läxa men inte i så stor utsträckning. De båda klasserna har två yngre lärare båda med en nyare utbildning bakom sig. En av dem har jobbat i drygt 5 år och den andra i ungefär 2 år vilket jag tror kan spela stor roll för hur man ser på läxor. För att få mer djup i undersökningen valde jag att göra intervjuer i två andra klasser, men även dessa i en trea och i en fyra eftersom jag ville hålla mig inom samma åldersgrupp. Jag valde ut två klasser utifrån deras pedagoger som båda har arbetat i över 30 år som lärare. De har bredd erfarenhet och använder sig av läxor. Där genomförde jag mina intervjuer med läraren och två elever ifrån varje klass.

3.3. Enkäter

Innan jag formulerade min enkät tittade jag på andras examensarbete för att få tips och idéer. Jag bestämde mig för en liknade modell som jag fann hos Kjellgren och Koskenniemi (1997) eftersom den var enkelt utförd. En del av påståendena har jag använt mig av ifrån deras enkät, men gjort om dem, så de passade in i min undersökning (bilaga 1). Johansson & Svedner (2004) påstår att använda sig av en redan godkänd metod kan betecknas som god forskning eftersom det anses som svårt att konstruera bra enkäter. De flesta av frågorna i enkäten består av attitydfrågor förutom den sista frågan som är en öppen fråga. Enligt Trost (1994) finns det två olika sätt att ställa attitydfrågor, det ena sättet är att be respondenten att ta ställning till ett antal påståenden, det andra sättet är att ställa frågor som endast kan svaras med ja eller nej. Enligt Ruane (2006) kan öppna frågor ge respondenten stor frihet eftersom de själv väljer hur de vill svara, men ofta kan det vara svårt att få in svar på dessa frågor och svaren kan vara svåra att tolka.

De rekommenderas ändå om man är intresserad av unika åsikter vid en särskild frågeställning. När vi ställer en öppen fråga ställer vi även krav på respondenten att kunna utforma ett svar och eftersom undersökningen genomförts på barn så menar Kylén (2004) att det är extra viktigt att ha linjer som stöd, då det är enklare för dem att skriva ner sitt svar. Jag genomförde själv enkätundersökningen på skolan då det blev enklare och att jag kunde ta med mig materialet hem direkt och slapp därmed vänta på svaren. Trost 1994 menar då på att man har då även en möjlighet som enkätinsamlare att förklara för barnen varför det är viktigt för dem att svara på just den här enkäten.

3.4. Intervjuer

I kvalitativa intervjuer använder man sig enligt Ruane (2006), inte av färdiga frågor utan man gör en intervjuguide med samtalsområden. Det är då enklare att föra en dialog med respondenten som då lättare kan styra innehållet och utformningen av sina svar. Eftersom jag inte är någon erfaren intervjuare passade den här modellen mig bra då jag hade stöd att tillgå under själva intervjun (bilaga 2 och 3). Kvalitativa intervjuer passar bra för en mer utförlig beskrivande bild och för en djupare förståelse av den intervjuades speciella erfarenhet. Barnen intervjuades i par eftersom det är lättare att få dem till att öppna upp sig och ha en dialog mellan varandra. Intervjuerna spelade jag in med min Mp3-spelare för att kunna återskapa intervjuerna och eventuellt fånga upp annat som man missar när man koncentrerar sig på själva intervjun. Då kan man enligt Ejvegård (2003) i lugn och ro skriva ut intervjun hemma och får då även en lättare överblick av det material som kan vara lämpligt att använda sig av.

4. Resultat

Nedan följer redovisningen för min empiriska undersökning. Jag har valt att redovisa varje undersökning i ett avsnitt för sig.

4.1. Enkätundersökningar

Jag har valt att redovisa enkätundersökningarna i en tabell (bilaga 4). Det är 40 elever som svarat på enkäten. På den öppna frågan som jag ställde; vad lär du dig av att ha läxor? Svarade alla utom en. Svaren som jag fick in var i stort sätt av likartad form såsom; ”jag lär mig saker” eller ”jag lär mig massor” och ”mycket” som är ganska vidsträckta svar. En del av svaren lät såhär; ”jag lär mig räkna och skriva så jag kan få

ett bra jobb” eller ”jag lär mig att inte stressa när jag stressar så blir det svårt” och ”jag har nästan alltid någonting att göra med läxor” samt ”man lär sig bra saker”. En hel del av svaren gav en helt annan syn av vad eleverna tycker de lär sig av sina läxor; ”inget” och ”jag tycker att jag inte lär mig något” en annan elev svarade såhär; ”att ha tråkigt”. I stora drag tycker de flesta eleverna att de lär sig något av sina läxor. Drygt 5 stycken av 40 tycker det inte.

4.2. Intervjuer med elever

Eftersom jag gjorde intervjuerna med eleverna i par kommer jag redovisa dem här parvis ibland och enskilt ibland. Dialogen mellan elevparen förekommer, så man kan förstå innehållet bättre. Även i denna redovisning använder jag mig av samtalsområden som kommer upp under samtalets gång och även jag som intervjuare figurerar i några dialoger därför att man lättare kan förstå innehållet.

Ordet läxa

Vi började tala om vad man tänker på när man hör ordet läxa.

- Det är roligt. Ibland kan det vara jobbigt om det är tal man inte riktigt förstår och såna uppgifter.
- Att jobba, det kan vara olika, man kan ha hemspråk eller ett instrument i läxa. Allting kan vara läxa. Man kan ju även fått i läxa att klappa något av musikläraren.

Om varför läxor finns

Denna dialog kom upp mellan ett av paren:

- För att vi ska lära oss. Det är bra...
- ... och roligt med läxor. Ibland kan det vara lite jobbigt om man har rätt många läxor hela veckan och då kanske man hellre vill leka med en kompis, men då hinner man inte det.

Så här tycker en annan elev:

- För att man ska kunna planera. För om fröken bara säger till mig vad jag ska göra, då lär man sig inte planera.

Många eller få läxor

På frågan om eleverna har någon läxa, svarade dom såhär:

- Vi brukar ha mer än dom andra. (Här syftar han på parallellklasserna.) Speciellt någon i a och b dom tycker vi har jätte många läxor.
- Någon gång har jag frågat dom andra vad dom har i läxa och då har dom tio uppgifter i matte.
- Och vi har två sidor och ändå hinner vi före dom.

Då frågar jag: Är det för att ni jobbar bättre i skolan eller för att ni har mer läxor?

- Ja, så kan det också vara. Men sen är vår lärare ganska sträng mot oss och det är bra för annars hade vi inte lärt oss lika mycket.

Jag frågar vidare här för att få en förståelse hur mycket de kan tänkas ha i läxa; måste ni ha läxa eller går det att hinna klart med veckans planering i skolan?

- Ja, om man planerar det rätt så går det. Annars får man ta hem och göra det.
- Eller så kan man jobba i förväg. Ibland jobbar jag med på helgerna för att hinna klart.

Om att lära sig

Jag ställer frågan; Vad tror ni att ni lär er av era läxor? Och då har ett av elevparen denna dialog:

- Allt möjligt. Trappan⁴ håller vi på med.
- Tabellerna och trappan.

Då frågar jag vidare: Om ni inte haft läxa tror ni då att ni hade kunnat lära er mer eller lika mycket?

- Vi lär oss mer av läxor.
- Men det måste inte vara så. Man kan också lära sig mycket i skolan, för ifall man inte kan läxorna, fall man inte lärt sig det i skolan, då kan man ju inte lära sig det själv, ju.

Det andra elevparet sa såhär:

- Ja, man lär sig mer av läxor.
- Man lär olika saker hela tiden, ibland.

⁴ Trappan är en matematisk uppställning som används i division.

- När vi blir större och får mer läxor, då kan vi nästan allt det. Och när man blir stor och har ett jobb så måste man kunna... man måste vara riktigt bra på matte.

Göra läxan hemma eller i skolan

Det verkar som om båda elevparen pratar om läxor och veckans planering som samma sak, utöver den har eleverna sedan läxa som man ska träna på hemma såsom matematik, läsning och veckans ord både i engelska och i svenska. Det verkar vara skillnad på hur mycket arbete man sedan har i sin planering, men det kan ju beror på att lärarna lägger upp arbetet olika i klasserna. Var lär man sig bäst då, hemma eller i skolan? Frågan kom upp under samtals gång och så här svarar det ena elevparet:

- Ja, man lär sig bäst i skolan.
- Ja, det tycker jag med.

Det andra elevparet säger så här:

- Det är lugnare hemma.
- Ja, det är lättare att läsa där hemma, men andra jobb kan vara lättare här i skolan. För om man behöver hjälp med något som är jättesvårt så brukar ju läraren kunna hjälpa till.

Lite längre ner i konversationen säger ett av barnen:

- Ibland kan det vara roligt att göra läxa därhemma. När man inte har något att göra så kan man räkna lite. Ibland i skolan lär man sig inget nytt, men man repeterar saker och det tycker jag är ganska bra för då glömmer man det inte.

Vad lär man sig då?

Ett av elevparen och jag samtalar om hur man kan lära sig på andra sätt i skolan och då säger de så här om att leka på engelska:

- Man kan leka att man är i affären och så ska man betala och säger vad man ska ha och så.
- Vad lär man sig då? frågar jag.
- Man säger det på engelska ju, men jag vet inte om man hade kunnat göra det i skolan...
- Det beror ju på hur det hade fungerat. I fall det inte fungerar bra så ska man inte göra det, säger den andra eleven.

4.3. Intervjuer med lärare

Jag utgick ifrån frågan; vad är syftet med läxa? Därefter tog sedan intervjuerna sin egen form och därför har jag valt att redovisa efter samtalsområdena som kom upp i samband med intervjuerna, då min intervjuguide endast var en mall. Jag kallar mina intervjuade här för L-1 och L-2.

Om syftet med läxa:

Båda lärarna som jag intervjuat tycker att läxor lär barnen att planera, ta ansvar och det tränar dem inför framtidens läxarbete. L-2 hävdar att syftet med läxor är till att kompensera för att med en ökad arbetsinsats kan alla komma precis lika långt oavsett hur begåvad man är och säger, ”För vi är inte lika och det är väldigt orättvist att ha samma krav på alla, det går inte”.

Om läxor och arbetssätt

Båda lärarna jobbar med ”veckans arbete” och det innebär att eleverna får en mängd uppgifter i en del olika ämnen som ska göras klart under en arbetsvecka. I dessa ingår även vad som ska tränas på hemma. Eleverna har i genomsnitt 3st läxor i L-1 klass och det är läsning, stavning, matematik och ibland engelska glosor. Av L-2 fick jag inget svar på min fråga om hur många läxor de har per vecka, men hon vill inte kalla det läxa utan planering. ”Läxa och läxa, se det som en planering. De (eleverna) vet på fredagen innan precis vad dom ska göra nästa vecka. De vet hur långt dom ska ha hunnit i det ena och det andra ämnet. De vet när vi har förhör och dom vet när vi går igenom det. L-1 menar på att ”läxor ska inte vara göra-färdigt-läxor” för då kan det kännas som ett straff. Läxor måste förklaras för eleverna om varför de finns annars blir de inte meningsfulla för barnen.” L-2 påpekar ganska bestämt att eleverna ska veta i god tid vad som förväntas av dem och de får aldrig oförberedda läxor. Hon lägger till med en tillgjord sträng röst och säger ”jaha, nu ska ni ha läxa tills imorgon fem eller tio uppgifter, aldrig någonsin”! Det skulle hon aldrig drömma om att göra eftersom hon betonar vikten av att eleverna måste kunna påverka sin vardag genom att lära sig planera sin vecka. Det är det hon försöker lära sina elever. L-1 har ungefär samma mål och det är ju om eleverna arbetar klart i skolan med veckans planering då behöver man ju inte ha någon läxa och ”det är ju lite mitt mål som lärare, då har man ju nått målet”.

Inläring och metoder

För att nå kunskapsmålen är det viktigt med läxa tycker de båda. Det blir en omöjlighet att nå målen om eleverna inte får ha läxa. L-1 tycker att "färdighetskunskap" såsom tabellerna och läsläxa är ämnen som måste tränas hemma eftersom med träning ofta, kan det lättare befästa. L-2 menar att om man ska hänga med i skolan är det viktigt att man gör läxor hemma. Hon menar att läxan ska vara en "putsläxa" och det hon har i genomgång tar eleverna hem och tränar på och tanken är här att befästa kunskapen ytterligare genom repetition på repetition. Hon förklarar här hur hon tänker:

Saker kommer ju om och om igen. Det är ju repetition som gäller hela tiden. Om vi tränar att ställa upp i algoritm. Då har vi en gång i veckan ett litet test på det, fyra uppgifter i addition, subtraktion, multiplikation och division. En gång i veckan och dom har möjlighet att ha fyra rätt! Det är ett jättebra sätt att befästa saker annars ramlar det ut medan man intensivt håller på med något annat, det gäller att göra det parallellt och repetera hela tiden.

L-1 arbetar en del med Montessori pedagogiskt material i matematik då hon läst en 20 poängskurs i detta och förefaller vara intresserad att lära sig nya sätt hur man kan lära barn ta in ny kunskap till skillnad från L-2 som själv säger att hon har jobbat likadant alltid, "så jag är väldigt omodern" säger hon och lägger till att "det finns inga nya arbetssätt det viktigaste är att det fungerar det du gör."

Om motivation & läxförhör

Båda två anser att man kan motivera inläringen med hjälp av läxförhör. L-2 har märkt en stor skillnad på sina elever att de blir mer noggranna och vet hur de ska träna på sina läxor för att nå sina egna mål på läxförhören och målet är ju att ha alla rätt. Hon berättar vidare om vikten av att rätta och ge tillbaka förhören snabbt när de är avklarade eftersom då håller man intresset vid liv för eleverna och motiverar dem till att träna inför nästa. Det händer att hon sätter sig på lunchen för att rätta förhören, "Dom ska ha kvitto på det så fort det bara går".

Föräldrarnas roll

Föräldrarnas roll ska vara som ett stöd för eleverna och L-2 förklarar hur hon ser på det:

Dom ska inte vara lärare, men dom ska titta i skoldagboken och diskutera med barnet vad som görs i skolan. Är det sedan någonting man ser att ett barn har hängt upp sig på så är det självklart att man tar tag i det som förälder. Det är ingen som överhuvudtaget sätter i fråga. Men det är mitt jobb här i skolan att undervisa och det ska inte föräldrarna belastas med hemma utan dom ska ha trevligt och diskutera det som görs.

Är läxor orättvisa?

Både L-1 och L-2 tycker att läxor är orättvisa men menar även att livet inte är rättvist eftersom vi är olika begåvade. Läxor kan anpassas efter barnets kunskapsnivå. ”Eleverna som är svagare får mer anpassad läxa och det gäller även elever som kanske inte har samma möjligheter att få hjälp hemma.” L-2 tycker att är man svagare då får man lägga krutet på det man har svårt för och kanske jobba extra hemma för att hänga med, men lär även eleverna att ta ansvar för sitt kunskapsinnehåll då hon ger eleverna en metod hur de kan tänka kring veckans arbete.

5. Analys

Mina frågeställningar som jag ville undersöka var följande; fyller läxor någon funktion och i sådant fall vilket? Har läxan någon effekt på inläringen? Kan man genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller komma från läxan? Jag kommer nu utifrån mina problemformuleringar redovisa min analys av min undersökning.

5.1. Fyller läxor något syfte och i sådant fall vilket?

Jag ville ta del av vad de två lärarna har för tankar om läxa, deras syfte med den och hur de arbetar med läxan. Dels för att knyta samman detta med socialt samspel och visa på att det finns andra metoder att använda i skolan, som t.ex. upplevelsebaserad inläring. De båda lärarna vill inte kalla läxa för läxa utan som planering, men de ger sina elever läxa. Målet, enligt en av lärarna, är att eleverna ska hinna arbeta klart med veckans arbete i skolan, ”det är ju lite mitt mål som lärare, då har man ju nått målet” och då behöver de inte ha läxor. De framhäver tydlighet och att vara konsekvent, eleverna ska förstå varför de har läxor annars blir de inte meningsfulla för barnen. Det är ett sätt att träna dem att planera, ta ansvar och att förbereda dem inför framtiden. Detta är eleverna medvetna

om och man kan förstå att de talar om det i klassrummet för eleverna säger de lär sig planera genom att ha läxor. Syftet kan även vara för att kompensera för med en ökad arbetsinsats kan alla komma lika långt oavsett hur begåvad man är. Läxor är ett sätt att få kontroll över och kunna planera sin verksamhet, lär man eleverna detta så kan de själv bestämma om de vill ha läxa eller inte. Det verkar vara det främsta syftet enligt lärarna som jag intervjuade. Även Hellsten (1997) menade på att läxors syfte är att lära sig planera, förbereda sig inför framtiden, kontrollera elevernas utveckling och att föräldrar får en insyn i barnens arbete.

5.2. Har läxan någon effekt på inläringen?

Enkätundersökningen visar att eleverna tycker att de lär sig mer i skolan än av hemläxorna, men ändå har lika många svarat att de lär sig mycket av sina läxor, alltså tycker många av dem att de lär sig både i skolan och av sina läxor. Det kan ju stämma eftersom eleverna kanske tycker att det lär sig både hemma och i skolan, men det kan också vara enkäten som är missanvisad eftersom det kan finnas elever som missförstått frågan och det går ju inte att kontrollera. I enkäten på den öppna frågan som löd: vad lär du dig av att ha läxor? Svarade de flesta av eleverna, ”jag lär mig saker”, ”jag lär mig massor” eller ”mycket” och några skrev helt enkelt motsatsen, ”inget”, eller ”att ha tråkigt”. Kan det tolkas som att de inte förstår meningen med sina läxor eller att de inte orkade skriva något annat svar? Det kan också tolkas som att jag var otydlig med mina instruktioner när enkäten delades ut.

När jag ställer frågan till eleverna under intervjun, om vad de lär sig av sina läxor så svarar de som barn gör, med det som är relevant för dem just vid den tidpunkten, multiplikationstabellen och trappan. Vidare kom jag fram till att eleverna om huruvida de lär sig mer av att ha läxor och en av dem säger ”man lär sig olika saker hela tiden” och en annan säger; ”vi lär oss mer av läxor” och den andra svarar ”Men det måste inte vara så. Man kan också lära sig mycket i skolan, för ifall man inte kan läxorna, fall man inte lärt sig det i skolan, då kan man ju inte lära sig de själv, ju”. Det här tolkar jag som den här eleven menar att om han inte lär sig något medan han är i skolan så kan han heller inte träna på det där hemma.

Jag tolkar svaren från lärarna att de tycker det är viktigt med läxa för annars kan de inte nå kunskapsmålen. ”Det blir en omöjlighet att nå målen om eleverna inte får ha läxa.” Inläringen är då kopplat till läxors effekter och här tolkar jag det som utan läxor kan

inte kunskapen befästs, enligt de två lärare jag har intervjuat. L-1 tycker att "färdighets kunskap" såsom tabellerna och läsläxa är ämnen som måste tränas hemma eftersom med träning ofta, kan det lättare befästs. L-2 menar att om man ska hänga med i skolan är det viktigt att man gör läxor hemma. Hon menar att läxan ska vara en "putsläxa" och det hon har i genomgång, tar eleverna hem och tränar på och tanken här är att befästa kunskapen ytterligare genom repetition på repetition. Båda två anser att man kan motivera inläringen med hjälp av läxförhör. L-2 har märkt en stor skillnad på sina elever att de blir mer noggranna och vet hur de ska träna på sina läxor för att nå sina egna mål på läxförhören och målet är ju att ha alla rätt. Hon berättar vidare om vikten av att rätta och ge tillbaka förhören snabbt när de är avklarade eftersom då håller man intresset vid liv för eleverna och motiverar dem till att träna inför nästa. Det händer att hon sätter sig på lunchen för att rätta förhören: "Dom ska ha kvitto på det så fort det bara går." De två intervjuade lärarna med sin arbetslivserfarenhet har en kunskap om läxor och genom att träna färdigheter inom matematik, läsning och stavning, så kan läxan ge effekt. Även om min litteraturstudie, där Coopers (2001) forskning visar att undervisning som är lärarledd ger bättre resultat än läxläsning för yngre barn i elementary school, vår skolår 1-6, så kan man förstå i intervjuer med lärarna att de tycker att läxan ger effekt. Där nämner de även vikten att ha genomgång först innan eleverna får träna på det hemma.

Enligt Cooper (2001) visade forskningen även läxornas effekter varierar beroende på vilken årskurs man går i, äldre elever tjänar mest på att göra läxor. I elementary school, motsvarande skolår 1-6 i Sverige, fann man bara mycket små skillnader mellan de elever som gjorde läxa och de som inte gjorde läxa.

Leo (2002) har kommit fram till i sin studie att läxan inte har någon effekt på inläringen i de yngre åldrarna.

5.3. Kan man genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller komma från läxan?

En ganska komplicerad fråga, men i min undersökning kan man finna en del svar som kan betona denna. Olika inlärningsmodeller kan plockas in i skolan och här skiljer sig de båda lärarna åt när det gäller att använda nya metoder och prova andra inriktningar som t.ex. Montessori matematik som ger inspiration. L-1 arbetar en del med Montessori pedagogiskt material i matematik då hon läst en 20 poängskurs i detta och förefaller vara intresserad att lära sig nya sätt hur man kan lära barn ta in ny kunskap. Samtidigt

som L-2 menar att det inte finns några nya arbetssätt och eftersom hon gör fungerar behöver hon inte ändra på sig.

Jag ville försöka fånga elevernas tankar kring om det finns andra sätt att lära sig på i skolan. En av eleverna pratar om alternativa sätt att arbeta både i skolan och hemma. Eleven menar att man kan ha olika saker i läxa som hemspråk eller instrument men även, ”man kan ju även fått i läxa att klappa något av musiklejaren”.

Det andra elevparet berättade om en idé som de hade hur man kan lära sig engelska glosor med hjälp av lek eller som i det här fallet man kan leka affär. Man skulle då berätta vad man ska handla i affären och kunna betala. De är dock väldigt osäkra på om det skulle fungera, men tanken finns där och det är det som räknas.

Om man försöker hitta ett svar på frågan så finns det idéer hos eleverna och en av lärarna som tyder på en vilja att ta fram andra inlärningsmodeller i skolan. Om man förenar det med vad som kom upp i min litteraturredovisning kring olika teorier som säger att inläring sker bäst igenom sociala aktiviteter. Detta har man tagit till sig på Bifrostskolan i Danmark. Där arbetar man med upplevelsebaserad inläring som sker genom teori, praktik, reflektion och handling. Kunskapen får verklighetsanknytning och blir till nytta för eleverna. Detta efterfrågas av eleverna i min intervju och om detta får ta mer plats i den framtida kommunala skolan så kanske eleverna och lärarna som jag intervjuat får en möjlighet att se läxorna omvandlas till praktik och få verklighetsanknytning?

6. Diskussion

Syftet var att försöka redogöra för om läxor är nödvändiga för elevers inläring. Det sociala samspelet och alternativa inlärningsmodeller kändes viktiga för mig som blivande KME-lärare. I inledningen ställde jag mig frågande till, varför och till vilken nytta vi har läxor i skolan? Även om den bara är en delfråga är den nog så viktig.

Läxforskaren Jan-Olof Hellsten (2002) påpekar att läxan framträder som en *symbol* eller en *ritual* än som arbetsmetod. Eftersom det inte ligger i skolans uppdrag att ge läxor så varför finns läxor överhuvudtaget? Är det för det är en tradition? Hur är det med syftet, står det klart för alla inom skolvärlden? Lärarna som jag intervjuade har som mål att träna eleverna att planera, ta ansvar och att förbereda dem inför framtiden. Utan läxor kan man som lärare inte nå kunskapsmålen menare de båda, men läxorna ska mest vara

till för att träna färdigheter som multiplikationstabellerna och läsning. Syftet verkar vara en självklarhet för lärarna och andra vuxna, men forskning visar att eleverna har svårt att se den kopplingen. Westlund (2004) refererar till en australiensk läxforskare, Warton som framhåller att hennes resultat visade att barn i årskurs 2 och 5 inte såg någon koppling mellan läxor och ansvarstagande, planeringsförmåga respektive studieförmåga. Samma elever fick frågan vad är läxorna till för? Svaren blev att de skulle ”lära” sig. Här finner jag en likhet med min enkätundersökning och mina intervjuer av eleverna. I enkäten ställde jag en öppen fråga: Vad tycker du lär dig av att ha läxor? Svaren jag fick var, ”jag lär mig saker”, ”jag lär mig massor” eller ”mycket” även ”att ha tråkigt” och ”inget” förekom. Som jag nämnt tidigare kan det vara så att jag varit otydlig när jag lämnat ut enkäten eller så är det faktiskt som Warton påstår att barnen inte förstår syftet och faktiskt inte vet vad de lär sig eller så var de helt enkelt för bekväma för att skriva något mer. Intervjuerna visade delvis något annat. Där svarade barnen med de saker som de håller på med i skolan just vid det tillfället som t.ex. multiplikationstabellen och trappan. På frågan, om varför läxor finns? Svarade ett elevpar nästan likadant som barnen i enkäten, ”för att vi ska lära oss” men en annan elev sa såhär: ”för att man ska kunna planera. ”För om fröken bara säger till mig vad jag ska göra, då lär man sig inte planera.” Kan det vara så att en del barn uppfattar syftet med läxan om deras lärare varit tydlig nog? Här verkar det som om eleven förstått att läxan är till för mer än bara ”lära sig” och då säger min forskning något annat. Självklart måste det bero mycket på läraren och just i denna klass upplever eleverna sin lärare som sträng och de tycker att det är bra eftersom de annars inte lärt sig lika mycket. Där kopplar de samman lärarens auktoritet med sitt eget lärande. På eleverna låter det som läraren är väldigt tydlig med vad som gäller och jag fick samma uppfattning i intervjun. De ska lära sig planera ”veckans arbete” för på så sätt blir det mindre att göra hemma. Alltså eleverna ger sig själv läxa om de inte hinner klart i skolan. Vilket kan vara ett problem om läxorna inte anpassas. Kan man genom eget arbete i skolan komma ifrån läxor? Inte som skolan ser ut i dagsläget eftersom den planeringen som läraren har utgår ifrån att barnen ska göra läxor hemma, annars kan man som lärare inte uppnå kunskapsmålen. Utöver veckans arbete har de ändå minst tre läxor varje vecka i antingen matematik, läsning, veckans ord och engelska glosor.⁵ Målet är enligt lärarna

⁵ Veckans ord är tio svenska ord som man har rättstavning på och det är likadant i engelska.

att eleverna ska klara av att göra klart arbetet i skolan för att slippa läxor, men att ”putsläxa” är ett måste.

Finns det något bevis på att läxor ökar effekten på inläringen då?

För det första så finns det väldigt lite forskning gjord om läxors effekter. Den enda svenska som finns är enligt mig inaktuell då den baserades på rapporter mellan 1964-1985 och fick inget utslag då den inte ansågs trovärdig. Det jag har fått fram som visar någon form av relevans är Coopers (2001) forskning som visar att läxor för yngre barn, skolår 1-6 inte har någon effekt på inläringen och att undervisning som är lärarledd ger bättre resultat. Läxorna har mer effekt ju högre upp i åldrarna eleverna kommer. Leo (2004) kom i sin magisteruppsats fram till samma slutsats som Cooper (2001) nämligen att läxor inte har någon effekt på inläringen i alla fall inte i de lägre årskurserna.

Om läxorna ska få finnas kvar i skolan fastän det inte ligger i skolans uppdrag så måste man ändra utformningen, man kanske kan ha i läxa att undersöka något hemma eller tillsammans med en kompis som man sedan har nytta av i sitt arbete i skolan? Eller som en elev påpekade man kan ha fått i läxa att klappa något. Fler praktiska läxor kan man ju faktiskt önska.

Jag ville skriva om läxor eftersom de är djupt inrotade i vårt samhälle som något som ”tillhör” skolan. Alla som någon gång gått i skolan har säkerligen haft läxor, mer eller mindre. Min uppfattning är att vuxna i allmänhet verkar tycka att läxor främjar lärandet och hjälper eleverna att bli ansvarstagande individer. Det finns för dem ett värde i läxan, det kan man förstå när man talar med föräldrar till barn i skolåldern. Jag har inte tagit med föräldrarnas aspekter, dels av tidsbrist, men även mängden av innehåll, studien hade alltså fått ett större omfång, vilket inte var möjligt. Jag vågar ändå dra slutsatsen att föräldrarna förväntar sig läxa av skolan. Dels av min diskussion med föräldrar från min Vft, men även enkäten som visade att 38 av 40 tillfrågade barn svarade, att deras föräldrar brukar fråga om de har någon läxa.

Våra politiker är fullt medvetna om värdet i läxan när det ska debatteras om skolan. I riksdagsdebatten år 2006 när nya alliansen diskuterade skolan pratade man om betyg redan i grundskolans tidigare åldrar för att man vill ”ge en rättvis bild av elevens kunskaper”. Man efterfrågar ordning och reda i skolan och härleder det till hårdare betygssättningar, men vad ska det hjälpa? Den historiska utvecklingen på läxan visar att kraven går hand i hand med regeringens krav på skolan. Enligt Allians för Sveriges valmanifest (www.moderat.se) har resultaten i svensk skola försämrats och en fjärdedel

av eleverna når inte grundskolans mål. Vilket också kan beror på att många obehöriga lärare finns i skolan, men det är en helt annan debatt. Därför vill regeringen nu ha upp resultaten särskilt med tanke på att Sverige varit i rymden för första gången tillsammans med Christer Fuglesang. Då ökar kraven på regeringen som kräver fler kunskapstester och det kan innebära högre krav på skolorna och då indirekt kan leda till fler läxor för att läraren ska hinna med kraven som ställs utifrån.

Om skolan skulle kunna bli läxfri måste lärarens tid struktureras om och skolan måste omorganiseras för att kunna uppnå målen på ett effektivare sätt. Ta vara på varje pedagogs erfarenheter och kunskaper genom att bilda arbetslag istället för ensam ta ansvar över lärandet i en klass. Jag anser att barnen kräver mer i det informations- och upplevelse baserade samhälle vi lever i. Ge eleverna mer blandad undervisning. Lärarna behöver väcka barnens nyfikenhet och lust hela tiden för att hålla intresset vid liv. Genom det tror jag att ordning och reda av sig själv, om man ska tro pedagogerna på Bifrostskolan. På Bifrostskolan lär man barnen redan i förskoleklassen att planera sitt arbete med hjälp av frågorna: *vad vill du göra? Varför vill du göra det? Varför är det bra för dig?* (Sohlman 2002, s.9). Genom dessa frågor så lär sig barnen tidigt att ta ansvar för sig eget lärande. På Bifrost skolan förekommer läxa och innebär oftast att man väljer själv om man vill fortsätta på ett redan påbörjat arbete hemma. Därför menar personalen att barnet har ett större inflytande över sitt hemarbete (Sohlman 2002, s.73). Vilket låter snarlikt med vad jag kom fram till i mina intervjuer.

Min uppfattning är att man skulle kunna komma ifrån begreppet läxor. Inte ta bort dem helt och hållet eftersom det är bra att träna färdighetskunskaper som läsning och multiplikationstabellen, men det kan man träna lika bra i skolan. Många teorier av t.ex. Vygotskij, Dewey, Malaguzzi och Bifrostskolan menar att barn har lättare att koppla lärandet till en social kontext. Lek, rörelse, fantasi är naturliga inslag i barnens vardag så istället för att barnen ska gå hem och träna i ensamhet varför inte stanna i skolan och träna där, med hjälp av t.ex. spel, lekar och drama tillsammans med andra elever. Detta kan man ju återföra till 1930-talet när man ansåg att läxan tog ifrån barnen leken, sedan har man ju också kommit fram till att leken måste få ta plats i skolan vilket är bra. Barnen själv har ju funderingar på hur man skulle kunna kunskapa i skolan, det fick jag bevis på i min intervju med ett av elevparen. Där eleverna menade på att man skulle kunna träna på engelska genom rollspel i form av att leka affär. Det är ju ganska intressant och jag drar en slutsats av det hela och hävdar att eleverna i vårt upplevelsebaserade samhälle kräver en annan form av undervisning. En undervisning

där de kan använda sig av alla sina sinnen! Kan man bevisa att man genom socialt samspel och andra inlärningsmodeller kan komma från läxan? Det sociala samspelet är förenat med inläring/lärande. Många teoretiska synsätt visar att lärande sker i ett socialt samspel och genom att koppla samman teori, praktik, reflektion och handling så når man ett annat djup i sitt lärande. Jag tror det är viktigt att applicera det på barn eftersom de har en naturlig fallenhet för andra lärosätt med sitt språk, sin fantasi, rörelse och lek. Dagens skola har kvar mycket av den ”gamla teoretiska skolan” ännu, även om man i läroplanerna knyter an till andra former av inläring. Jag tycker att de kommunala skolorna skulle må bra av att influeras mer av andra lärosätt som t.ex. Bifrostskolan.

Skulle jag göra om undersökningen idag så skulle jag gjort intervjuerna med eleverna i deras klassrum i stället för sitta i ett annat rum. Jag tror intervjuerna hade kunnat ge mer även om de gav ganska mycket, men jag hade nog fått en klarare bild av hur barnen arbetar med sin läxa. Till lärarna hade jag ställt fler frågor om hur de tror läxorna påverkar inläringen, för det fick jag inget riktigt svar på. Själv är jag mindre kluven än tidigare, jag vill delvis att läxor ska bort eftersom de faktiskt inte är rättvisa och att läxan faktiskt inte gör någon skillnad i inläringen i de lägre åldrarna. Delvis menar jag att man inte behöver ta bort läxan, men att den kan stanna i skolan och/eller få en annan form som t.ex. praktiska och undersökande läxor. Eleverna i min undersökning efterfrågar en praktisk användning av sina kunskaper i skolan genom lek och genom att få andra läxor som man t.ex. kan klappa - det är detta jag vill se mer av i skolan! Jag efterlyser en annan modell av skola där jag som KME-lärare kan lära barnen att kunskapa genom alla sina sinnen och med olika uttrycksformer.

Referenser

- Buell, John, (2004) *Closing the book on homework: enhancing public education and freeing family time*. Philadelphia Temple University Press
- Cooper, Harris M, (2001) *The battle over homework, Common ground for administrators, teachers and parents*. Thousand Oaks, Calif: Corwin press, Inc
- Dewey, John (1980) *Individ, skola och samhälle – pedagogiska texter*. Sven Harman, Ulf Lundgren, och bokförlaget Natur och kultur, Stockholm, BTJ Tryck, Lund 1995.
- Ejvegård, Rolf, (2003) *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Hellsten, Jan- Olof, (1997). *Läxor är inget att orda om, Läxan som fenomen i aktuell pedagogisk litteratur: Pedagogisk Forskning i Sverige 1997 årg. 2 nr 3*
- Hellsten, Jan-Olof (2000) *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala University Library
- Jacobsson, Christina, (1999) *Bifrostskolan, en skola att inspireras av?* Linköping Universitet.
- Imsen, Gun, (1992) *Elevers värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund
- Johansson, Bo och Svedner, Per Olov, (2004) *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: X-O Graf Tryckeri AB.
- Kjellgren, Helena och Koskenniemi Ingela, (2006) *Läxors effekter och elevers förhållningssätt till läxor*. Luleå tekniska universitet, lärarutbildningen.
- Kidwell, Victoria, (2004) *Homework*. Chippenham, Wiltshire: Anthony Rowe Ltd
- Kylén, Jan-Axel, (2004) *Att få svar, intervju- enkät- observation*. Stockholm: Bonnierutbildning
- Leo, Ulf, (2004) *Läxor är och förblir skolarbete*. Malmö Högskola
- Läraryrket, (2002) *Lärarens handbok*. Solna, tryckindustri information.
- Ruane, Janet M, (2006) *A och O i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Sohlman, Birgitta, (2002) *Bifrostskolan och mötet med Leonardo da Vinci*, Kolding, Danmark, Sama förlag
- Statens Offentliga Utredningar, (SOU 1992:94) *Skola för bildning*, Stockholm
- Steinberg, John, (2006) *Läxläsning*. Malmö: Gleerups
- Svedberg, Lars och Zaar Monica (1998), *Boken om pedagogerna*, Liber AB, Stockholm
- Trost, Jan (1994, 2001) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur
- Trost, Jan, (1997) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (1962) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 62*.
Stockholm

Utbildningsdepartementet (1969) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 69*
Stockholm.

Utbildningsdepartementet (1980) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 80*
Stockholm.

Westlund, Ingrid, (2004) *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift*. Lindköping
Universitet

Österlind, Eva, (2001) *Elevers förhållningssätt till läxor, en uppföljningsstudie*.
Högskolan Dalarna

Elektroniska källor

Bennich Anna, (2004) *Skolan håller på att abdikera*. www.nt.se Norrköping (2004-11-23).
http://www.nt.se/GEN_Utmatning.asp?CategoryID=225&ArticleID=705363

Moderaternas hemsida, *Hur ska skolan bli bättre?*(2007-04-06)
[http://www.moderat.se/\(S\(2zqf4mqqsqu1ee452zajtje\)\)/microsites/100timmar/Politik.aspx?menyid=2](http://www.moderat.se/(S(2zqf4mqqsqu1ee452zajtje))/microsites/100timmar/Politik.aspx?menyid=2)

Moderaternas hemsida, *Mer kunskap - en modern utbildnings politik* (2006-02-20)
http://www.moderat.se/material/pdffiler/moderat_7517.pdf

Nationalencyklopedin, (2006) <http://www.ne.se>. (2006-11-15)

Psykologi-Internetprojektet.1997
http://utbildning.lhm.lu.se/student/exarbete/psy/psyket/kognitiv_psykologi_lit..html
(2006-11-20).

Wikipedia,(2006) http://sv.wikipedia.org/wiki/John_Dewey.(2006-12-18).

Bilaga 1

Ringa in om du är:

Flicka

Pojke

Ringa in siffran på de meningarna som du tycker stämmer in på dig?

1. Läxor är roliga
2. Istället för att göra läxor hemma kan jag tänka mig längre skoldagar
3. Jag lär mig mycket av mina läxor
4. Jag gör alltid mina läxor
5. Jag gör mina läxor för att min lärare vill det
6. Jag vill helst inte ha läxor
7. Jag gör alltid mina läxor i skolan (läxhjälp)
8. Jag lär mig mer i skolan än av hemläxor
9. Fritiden är viktigare än läxorna
10. Mina föräldrar brukar fråga mig om jag har någon läxa
11. Jag blir stressad över läxorna

12.Läxor hör till när man går i skolan

13.Ibland glömmer jag göra läxan

14.Jag lär mig mer av läxorna än vad jag lär mig i skolan

15.Jag får hjälp hemma med mina läxor

Vad lär du dig av att ha läxor?

Intervjuer lärare

Samtalsområden:

- Vad är Syftet med läxa?
 - Hur många läxor ger du per vecka?
 - Eget ansvar? Vana inför framtiden?

- Inläringen
 - Vad anser du eleverna lär sig genom sina läxor?
 - På vilket sätt påverkar hemläxor inläringen?
 - Kan du märka någon skillnad på elever som inte gör sin läxa, helt kunskapsmässigt?
 - Tror du eleverna kan nå kunskapsmålen om inte hemläxor fanns?
 - Tror du det finns andra sätt för barnen att kunskapa på om inte läxor fanns?

- Motivation
 - Är det svårt att motivera barnen till att göra läxa?

- Läxförhör
 - Kan läxförhör bidra till barns inläring?

- Är läxor orättvisa? (Många hävdar detta? Vad anser du?)
 - Barns olika förutsättningar? I första hand i den hjälp och stöd de kan få i hemmet?

- Föräldrarnas roll
 - Vilket ansvar?
 - Märker du vilka som får hjälp hemma och vilka som inte får ngn hjälp?

- Förlängda skoldagar?
 - Göra läxan i skolan? (inget kvällsarbete för barnen)

- Eleverna
 - Vilken uppfattning tror du eleverna har om sina läxor?

Bilaga 3

Intervjuer med barn.

Samtalsområden:

- **Läxa**
 - Vad tänker ni när ni hör läxa?
 - Har ni läxor?
 - Varför har ni läxor tror ni?
 - Varför ger er lärare er läxor tror ni?
 - Har ni många läxor?

- **Inläring**
 - Vad lär ni er genom att ha läxor?
 - Lär ni er mer av att ha läxor?
 - Kan ni lära er något utan läxor?
 - Var lär ni er bäst hemma el i skolan?
 - Kan man lära sig på andra sätt än genom läxor?

- **Hur funkar det hemma?**
 - Får ni hjälp med läxorna hemma?
 - Är det jobbigt med läxor?
 - *Har det funnits stunder då läxor har varit mysiga?*

- **Längre skoldagar?**
 - Kan ni tänka er att göra läxan i skolan? Även om det betyder att stanna lite längre varje dag?
 - Om ni aldrig hade någon läxa vad skulle ni göra på fritiden då?

Bilaga 4

Det är 40 elever som fick svara på enkäten och resultatet syns här nedan. Tabellen utläses så här om man tittar på påståendet längst upp; av 40 elever tycker 22 elever att läxor är roliga osv.

Läxor är roliga	22
Istället för att göra läxor hemma kan jag tänka mig längre skoldagar	15
Jag lär mig mycket av mina läxor	35
Jag gör alltid mina läxor	21
Jag gör mina läxor för att min lärare vill det	19
Jag vill helst inte ha läxor	15
Jag gör alltid mina läxor i skolan (läxhjälp)	11
Jag lär mig mer i skolan än av hemläxor	30
Fritiden är viktigare än läxorna	9
Mina föräldrar brukar fråga mig om jag har någon läxa	38
Jag blir stressad över läxorna	12
Läxor hör till när man går i skolan	31
Ibland glömmer jag göra läxan	20
Jag lär mig mer av läxorna än vad jag lär mig i skolan	7
Jag får hjälp hemma med mina läxor	36